

Motion till riksdagen 2007/08:U276

av **Bodil Ceballos och Karla López (mp)**

Mat och vatten en mänsklig rättighet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska stödja arbetet i den arbetsgrupp inom FN:s råd för mänskliga rättigheter som arbetar med att ta fram ett tilläggsprotokoll till ESK-konventionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att tydliggöra att tillgången till rent vatten är en uttalad mänsklig rättighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i sitt internationella samarbete kraftfullt ska engagera sig mot privatisering av vattentjänster.

Mat som mänsklig rättighet

Mat är en vara. Ur ett handelsperspektiv säljs varor på en marknad och i teorin är det köpkraft och behov som styr efterfrågan. Men om köpkraften saknas fungerar inte marknaden som effektiv fördelare av varorna till dem som behöver, dvs. de som hungrar. Därför är mat dessutom mer än en vanlig vara, det är också en mänsklig rättighet. Detta regleras i FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, ESK-konventionen. Att det är en mänsklig rättighet innebär inte att staten ska dela ut mat, utan att staten har en skyldighet att se till att dess invånare kan försörja sig. Om denna rättighet ska respekteras måste fattiga människors brist på köpkraft tillgodoses på annat sätt. Detta är ytterst respektive regerings ansvar.

Mänskliga rättigheter är ett begrepp som ibland används på ett slarvigt sätt och därför finns det all anledning att vara noggrann när man hävdar att något är en ”mänsklig rättighet”. Inom FN-systemet är mänskliga rättigheter juridiskt bindande för de stater som skrivit under de specifika konventionerna för mänskliga rättigheter, och de reglerar förhållandet mellan individen och sta-

Fel! Okänt namn på

ten. De staterna har en uttalad skyldighet att respektera, skydda och uppfylla sina invånares mänskliga rättigheter. ESK-konventionen är dock den enda av de sex stora MR-konventionerna som saknar ett tilläggsprotokoll. Ett sådant skulle innebära att det vore möjligt för individer att klaga på sina egna regeringar.

Arbetet med ett tilläggsprotokoll bedrivs numera inom ramen för FN:s nya råd för mänskliga rättigheter. Vid rådets första session i juni 2006 beslutade man sig för att förlänga mandatet för den arbetsgrupp som arbetar med tilläggsprotokollet och gav dessutom gruppen mandat att utarbeta ett första utkast till protokoll. Detta arbete bör regeringen stödja.

Vatten som mänsklig rättighet

Idag saknar över en miljard människor tillgång till rent vatten. Det är främst marginaliserade och utsatta grupper som saknar vatten. Anledningen till detta är exempelvis diskriminering, stigande priser, föroreningar från storskaligt jordbruk och industri samt bristande saneringsmöjligheter.

Sambandet mellan vatten och mat är mycket starkt. Vi människor behöver konsumera i genomsnitt 4 liter dricksvatten varje dag. Men det går åt mycket mer vatten för att producera vår mat – åtminstone 2 000 liter per dag. Och det gäller om vi är vegetarianer. För dem som äter kött kan det gå åt dubbelt så mycket, cirka 4 000 liter per dag, om köttet kommer från djur som föds upp på spannmål.

Internationell rätt erkänner vatten inte bara som ett mänskligt behov utan också som en grundläggande mänsklig rättighet, enligt samma konventioner som behandlar rätten till mat. Med ett människorättsperspektiv är det också möjligt att fånga problemets kärna. Att vatten är en uttalad mänsklig rättighet måste dock göras mer tydligt än vad fallet är idag, och det är något Sverige bör verka för på internationell nivå.

Vatten är också en vara som säljs på en marknad och privata storföretag, ofta europeiska, ger sig allt oftare in i vattensektorn för att på kommersiell bas distribuera och rena vatten. Genom WTO:s tjänstehandelsavtal, GATS (General Agreement on Trade in Services), har EU ställt hårda krav på att u-länder ska öppna sin vattendistribution för EU-företag som kan konkurrera ut inhemsk service. Även om GATS-avtalet inte formellt tvingar något land till avregleringar och privatiseringar innebär dess blotta existens en press på enskilda länder att öppna sin tjänstesektor. Sådana liberaliseringar i u-länderna har i många fall fått katastrofala effekter för de fattigaste. Sverige måste därför med kraft motsätta sig privatiseringen av vattentjänster.

Stockholm den 3 oktober 2007

Bodil Ceballos (mp)

Karla López (mp)